

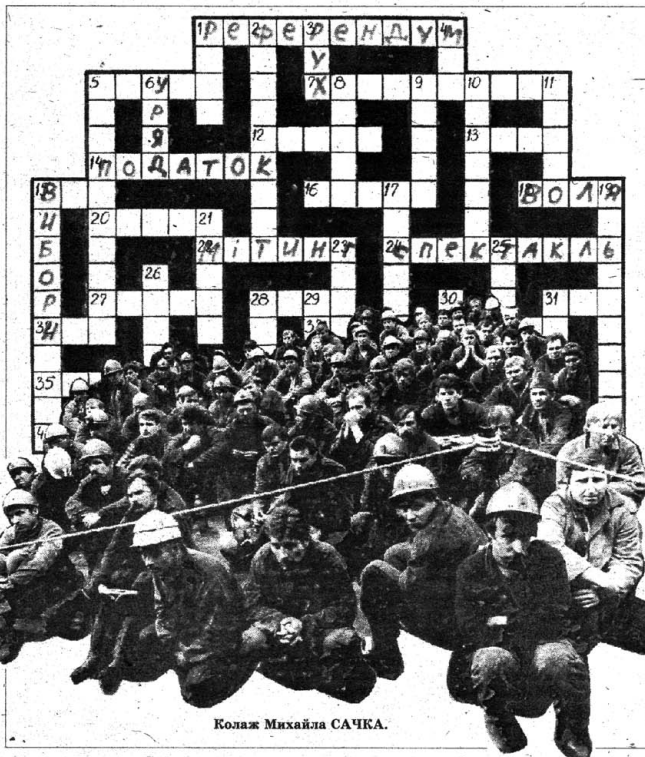
ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України

№ 184 (684) • Середа, 29 вересня 1993 року • Ціна 40 крб.

РОБОТИ НЕ ТРЕБА, НАМ МІТИНГ ДАВАЙ?

Колаж Михайла САЧКА.

У Донецьку, як і планували соціалісти, минулої неділі відбувся мітинг під гаслом «Чи буде жити Донбас завтра?», в якому взяли участь партії і рухи певної орієнтації — комуністи, Громадський конгресс України, комсомольці, Партія праці, «інтеррухівці», Партія слов'янської єдності, профспілка «Солідарність» тощо.

Зібрання під червоними знаменами було невеликим. Тож, недарма один із лідерів місцевих соціалістів Георгій Буйко, котрий вів мітинг, констатував: «Народ відступив на городи — на картоплю, але коли якопаємо, разом із росіянами скажемо своїм президентам усе, що думаємо!»

Лунали відверті образи на адресу Президента України, Верховної Ради. Дісталось на горіхи й депутатам ВР від Донецчини, котрі, мовляв, не відстоюють інтереси шахтарського краю у столиці. Хіба то лише одному нардепу — О. Чародєву, були щедро даровані симпатії та оплески мітингуючих.

(Закінчення на 2-й стор.).

Шахтарі, ніби у воду дивилися, приймаючи це рішення. І не тільки вони, таких звернень було багато, лунали вони й з трибуни Верховної Ради...

Ми за Президента

І за те, щоб він взяв на себе всю повноту влади

Звернення колективу акціонерної шахти «Кам'янка-Шахтарська» до гірників та всіх чесних людей України

Уже чотири роки декотрі шахтарі, які присвоїли собі право говорити від імені всіх гірників, махають кулаками перед народом, вимагаючи для себе поліпшення життя. Якщо перший страйк був справедливий, бо всіх нас довели до відчаю, то наступні стали таким собі обухом, що ним політичні інтриганти б'ють по голові незалежну Україну.

(Закінчення на 6-й стор.).

Навколополітичний кросворд

1. Одна з вимог страйкарів байтку.
6. Те, що мінємо, як рухавички.
14. Що душить споживача.
15. Одна з вимог нікетувальників босени.
22. Місце, де можна затвердити будь-яку резолюцію.
24. Що полюбляють розігрувати горе-політики, оперуючи поняттям «народ».

Абзац з листа

Вважаю, що страйки — це вдало використаний маневр учорашніх комуністів, які нині вийшли з ополки. Саме вони чинять усе можливе, щоб розправитися із всенародно обраним Президентом...

О. ПАВЛОВ,
кандидат сільськогосподарських наук.
Київ.

Продиктовано в номер

Кредитові спілки — в законі

25 вересня у Києві відбулася установча конференція Української ліги кредитових спілок. Як сказав один з ініціаторів цієї справи, голова правління акціонерного банку «Ажіо» Станіслав Аржевітін, до підписання Указу Президента України про кредитові спілки «ми порушували все, що тільки можна», щоб розвивати рух. Проект відповідного закону ще в жовтні минулого року був прийнятий Верховною Радою України у першому читанні, але далі справа не пішла. Тепер кредитові спілки в Україні отримали юридичну базу.

(Закінчення на 4-й стор.).

Рятують фермери сільраду

Непоганий урожай зібрали фермери області й ховати його у свої комори не вб'ються. Так, Ігор Сокіл із Голопристанського району продав державі 132 тонни хліба (договір — 70) і за понадпланову продукцію одержав 13 мільйонів карбованців. Ігор одразу ж виділив для Чулаківської сільської Ради мільйон карбованців. Галина Качан із фермерського господарства «Скіфія» переказала згаданій сільраді 300 тисяч карбованців.

Відомий в області фермер Анатолій Український з Білозерського району доставив у школу і дитсадок села Степанівки півтори тонни кавунів і попросив прийняти їх як дарунок малюкам. До речі, Анатолій Григорович мріє побудувати в селі церкву за власний кошт.

Падіння Сухумі — результат зради

Озброєні до зубів російські, чеченські та абхазські бойовики, використовуючи бронемашини й танки, зайняли Сухумі, нагословив у своїй заяві Голова Держради Грузії Едуард Шеварднадзе. Він, зокрема, підкреслив, що це було здійснено, не зважаючи на підписану угоду про припинення вогню в регіоні, а однією з причин падіння Сухумі є підступність і зрада зовнішніх сил, які брали безпосередню участь у грузино-абхазькому конфлікті.

У той же час на ім'я глави грузинської держави надійшов лист від генерального секретаря ООН Б. Галі. У ньому йдеться про його стурбованість ситуацією, що склалася в Сухумі. Глава ООН закликає Е. Шеварднадзе в тому, що Організація Об'єднаних Націй і особисто він роблять усе можливе для нормалізації ситуації в регіоні.

Вчора Голова Держради Грузії повернувся до Тбілісі.

Виходять у люди

Звісно, що гуртом більше шансів вийти з економічної кризи. Тому й народилося на Полтавщині нове об'єднання «АвтоКрАЗ», до якого увійшли 11 промислових підприємств України. Зокрема, такі великі заводи як Житомирський металоконструкцій, Кіровоградський ливарний, Маріупольський радіаторний, Херсонський карданних валів та інші. Крім того, в складі об'єднання є зовнішньоторговельна фірма та новостворений «АвтоКрАЗбанк». Можливо, завдяки цій реорганізації підприємство працює більш-менш стабілізовано, а з початку року випуск автомобілів помітно зріс.

На з'яву Москва

Дедалі ширшає фронт...

Сили внутрішніх військ і міліції продемонстрували минулого дня, 28 вересня, небачений парад сили перед Білим домом. Після заяви Єльцина про небажання йти на жодний компроміс з колишніми нападниками і проводити вибори у парламент почалася пересування машини з брандспойтами і білків з автоматами в броньованих автомашинах до стін «Ріплоту демократії».

(Закінчення на 5-й стор.).

Фото Олександра
ОБХОВСЬКОГО
(Укрінформ).

УТВОРЕНО КООРДИНАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Президент України Леонід Кравчук підписав Указ про Координаційний комітет з питань здійснення ринкових реформ та подолання економічної кризи. В ньому говориться:

З метою узгодження дій центральних та місцевих органів державної виконавчої влади, банків і підприємницьких структур України, органів місцевого і регіонального самоврядування та об'єднань їх зусиль у справі здійснення ринкових реформ і подолання економічної кризи утворено Координаційний комітет з питань здійснення ринкових реформ та подолання економічної кризи. Затверджено також персональний склад Координаційного комітету.

СКЛАД

Координаційного комітету з питань здійснення ринкових реформ та подолання економічної кризи

ПЛЮЩО Іван Степанович — Голова Верховної Ради України
ЗВІЯТІВСЬКИЙ Юхим Леонідович — виконуючий обов'язки Прем'єр-міністра України
ЮЩЕНКО Віктор Андрійович — голова Правління Національного банку України

БАБИЧ Валерій Георгійович — президент Всеукраїнського об'єднання підприємців
ГЕБЦЬ Валерій Михайлович — завідувач відділом Інституту економіки АН України, член-кореспондент АН України

МАМУТОВ Валентин Карлович — директор Інституту економіко-правових досліджень АН України, академік АН України
ОПІГЕНКО Валерій Іванович — голова Правління Київського народного банку («Народного банку»), Голова Асоціації комерційних та кооперативних банків України

П'ЯТАЧЕНКО Григорій Олександрович — міністр фінансів України
ШПЕК Роман Васильович — міністр економіки України

РОБОТИ НЕ ТРЕБА, НАМ МІТИНГ ДАВАЙ?

(Початок на 1-й стор.).

Резолюцію, як вже поведено на прокомуністичних мітингах, прийнято майже одностайно. В ній йдеться про необхідність створення Донецько-Придніпровської економічної зони, про соціальний захист трудящих, вхождення України в економічний союз, який покладе всі політичні сили Донбасу, котрі стоять на антирегіональних позиціях, тощо. Учасники мітингу вигослюли також вимогу про одностайне проведення перевиборів як ВР, так і Президента України, переобрання достроково повинні і місцеві Ради.

Окрім резолюції на зібранні у Донецьку прийнято тексти телеграм на адреси Берхнівської Ради України та парламенту Російської Федерації. Коли в першій дошці виразно лунає мовна протистояння, то в другій — цілковита підтримка депутатами корпусу Росії «у критичну для братнього народу годину». На мітингу вирішено також розпочати активну підготовку до проведення 7 листопада «всесоюзного дня єдиних дій у рамках всенародного віче».

Юрій Доценко.

ДЛЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ МОВ

Рішенням уряду з метою забезпечення координації роботи й контролю за виконанням Державної програми розвитку української мови та інших національних мов в Україні на період до 2000 року затверджено комісію Кабінету міністрів України.

Головою комісії призначений віцепрем'єр-міністр Микола Жулинський. У її складі керівники міністерств і відомств, народні депутати України, дітяки науки і культури.

Прес-служба Кабінету міністрів України — УкрІнформ.

Безпека для себе через безпеку для всіх

Виступ першого заступника Голови ВР України В. В. Дурдинця на симпозіумі ООН

Передусім дозволяє серйозно привітати учасників симпозіуму на українській землі, в столиці нашої держави. Ми щиро вітаємо Організацію Об'єднаних Націй, з ініціативи якої такий важливий міжнародний форум проводиться в Україні.

Тема симпозіуму: «Безпека, розроблення і питання довіри у країнах СНД» справді актуальна. Інтерес до неї підтверджує прибуття на цю зустріч представників багатьох країн, вчених, політичних діячів України.

Починаючи з 1959 року, Організація Об'єднаних Націй докладно зусиль у справі розроблення, закладаючи не обидні загальні правові та політичні підвалини для досягнення своїх основних цілей, сук яких становить підтримання миру і безпеки у цілому світі.

Ми розуміємо, що світове співтовариство не може не привертати своєрідний «вакуум безпеки», який утворився на величезному стратегічному просторі з могутнім арсеналом ядерної зброї в результаті розпаду колишнього Радянського Союзу.

Сьогоднішній симпозіум є природною реакцією загальнонаціональної, найбільш авторитетної організації суверенних держав на перебіг подій у Східно-Європейському регіоні. Ми вбачаємо в ньому спробу шляхом превентивної дипломатії, беручи за базовий принцип «безпеки для себе» — через безпеку для всіх, віднайти можливість надання іншими державами міжнародними організаціями допомоги країнам СНД у підтриманні стабільності, якої, на жаль, немає у ряді цих держав, де летить кров, а великі людські жертви.

Нам особливо приємно, що у період глобальних катаклізмів, нерідко позначених тенденціями протистояння, пошук регіональних та контртенденційних об'єднань держав шляхів порозуміння відбувається саме у нас, в Україні.

Україна після проголошення незалежності у забезпеченні безпеки і стабільності надає пріоритет невід'ємним чинникам. В силу свого геополітичного положення вона розглядає свою безпеку як складову частину міжнародної безпеки і тому надає першорядного значення виробленню колективних механізмів запобігання конфліктам.

там, що повинно стати головним, пріоритетним у діяльності усіх міжнародних, регіональних і національних організацій, органів влади. Ми готові робити свій внесок у розв'язання світового правопорядку на основі взаємного довіри, дооросудства, розумних компромісів і осягнута інтересів. Україна в цьому напрямі вже практично робить все залежне від неї.

Насамперед Верховна Рада, Президент і уряд докладають усіх зусиль, щоб у цей складний час зберегти в Україні громадянський мир і злагодю, тобто — внутрішню стабільність.

Хотів би нагадати, що Україна добровільно, без будь-яких спонукач ззовні, у 1990 році оорала шлях до нашої в майбутньому без'ядерного статусу, і жодна із заяв, які відображають офіційну позицію нашої держави, не дає підстав для того, щоб робити висновок про зміну цього принципового курсу. Неперервний аналіз кривих, зростаючих унікального шляху до ліквідації ядерних озброєнь, розташованих на її території, означено підтверджує цей висновок.

Хотів би скористатися нагодою, щоб ще раз викласти нашу позицію з цього питання, бо наші дії тривають неодноразовно або й упереджено.

Україна ніколи не прагнула стати власником ядерної зброї, а її політичні дієри не мали на меті придбати політичний капітал за рахунок роздмухування ядерних амбіцій. В силу історичних обставин Україна була поставлена перед фактом розміщення на своїй території ядерних озброєнь, залишався наодинці з цією найбільш могутньою загрозою для існування людства в цілому. Ми готові цивілізовано, виважено і на розумній основі повністю розв'язати клубок ядерних проблем.

У схваленні Верховною Радою України кілька місяців тому «Основних напрямків зовнішньої політики України» визначено, що, ставши в силу історичних обставин власником ядерної зброї, успадковану нею від колишнього СРСР, Україна ніколи не санкціонує її застосування і виключає з арсеналу своєї зовнішньої політики загрозу використання ядерної зброї. Це положення лише фіксує ситуацію стосовно

ядерної зброї, яка з юридичної точки зору була визначена в законах України, що ґрунтуються на нормах міжнародного права, зокрема Віденської конвенції 1983 року про правонаступництво держав.

У зв'язку з проголошенням курсом на ліквідацію ядерних озброєнь перед Україною постала низка політичних і технічних складних проблем, серед яких найважливішими на сьогодні є два: надання нашій державі гарантій національної безпеки та комплексної фінансово-економічної допомоги у зв'язку з ліквідацією ядерної зброї.

Україна прагне заручитися підтримкою світового співтовариства, а особливо держав, які володіють ядерною зброєю, у визнанні ними її територіальної цілісності та непорушності її кордонів, невикористання щодо неї сили або загрози силою. На сьогоднішній принципівно згода ядерних держав щодо надання їм таких гарантій у формі політичних заяв, що мають односторонній характер. Ми прагнемо, щоб гарантії безпеки України у зв'язку з її відмовою від ядерного статусу мали вигляд двосторонніх чи багатосторонніх документів з ядерними державами у формі юридично зобов'язуючих документів.

Треба мати на увазі, що ні уряд, ні громадяни України не брали участі в ухваленні рішень щодо виробництва і розміщення на її території ядерної зброї. Проте Україна заперікала за ядерні амбіції керівників СРСР своїм добробутом.

І тепер вона опинилася в ситуації, коли повинна взяти на себе міжнародні зобов'язання за Договором про СНО, який вироблявся без її участі і здійснення якого потребує значних коштів. Світ має знати, що ядерне роззброєння може остаточно розорити нас економічно.

Ніхто не повинен сумніватися у нашій рішучості йти шляхом знищення ядерної зброї, розташованої на території України. Про це свідчать і угоди з Росією, укладені у Массанді 3 вересня. Ми хочемо вяршити підписання ратифікації Договору про скорочення озброєнь та про приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї за розуміння і підтримки світового співтовариства, реально

них гарантій безпеки України. Виходячи з того, що знищення ядерної зброї, розташованої на території України, зміцнює загальний мир і безпеку, в чому захищені все людство, ми вправі розраховувати на реальну, адекватну нашим витратам допомогу у знищенні цієї зброї з боку міжнародного співтовариства. Це не торгів, не шахрай, а цілком виважений підхід, який враховує як національний інтерес України, так і інтереси всього світу.

Слід зазначити, що в Україні ведеться напружена і плідна робота над виробленням власного підходу до концепції безпеки у світі, і особливо у Європі. Ми намагаємося брати активну участь у роботі інститутів з підтримання і зміцнення миру, розуміючи при цьому, що ефективність розв'язання значущих питань залежить від загальних зусиль, як регіональних, так і континентальних утворювань. Ми намагаємося вяршити г у вяртурдержавні питання, аналізуючи, безконфліктно йти шляхом побудови правової демократичної України, суспільства здорового глузду. Так ми зробили діями, прийнявши Закон про дострокові вибори до Верховної Ради і Президента України, які відбулися відповідно у березні і червні наступного 1994 року.

Серед гострих проблем є і проблема ядерної зброї, розміщеної на території України.

За короткий час позитивні кроки на двосторонньому та багатосторонньому рівні міцно утвердили роль роззброєння як ключового елемента з зміцнення миру і безпеки. Нам радше дух співробітництва і взаєморозуміння. Наявність такої атмосфери на нашому симпозіумі зволіла б провести конструктивний діалог, який зміг би сприяти підготовці конструктивних рішень з ряду конкретних питань, що стосуються політики країн СНД та західних держав у галузі роззброєння.

Хотілося б висловити сподівання на позитивну плідну роботу симпозіуму і побажати вам у цьому великих успіхів, а гостям — також приємного перебування у Києві.

Дякую за увагу.

Багров за доповнення, парламент — проти. Але за Багрова

У Сімферополі вчора продовжила роботу чотирнадцята сесія Верховної Ради Криму. Відкриваючи пленарне засідання, Голова ВР автономної республіки М. Багров сказав, що прийнятий на минулому пленарному засіданні Закон «Про вибори Верховної Ради Криму» не приніс очікуваної злагоди в суспільстві. Ним залишилися незадоволені насамперед кримські татари та інші депортовані народи, яких Закон ущемлює в наявних правах. А позбавивши депортовані народи національних квот, Закон практично закрия їхнім представникам шлях до парламенту. У цьому зв'язку виступив із заявою Микола Багров, який закликав народи Криму від Верховної Ради переглянути проект закону. Тисячі учасники акції протесту з числа кримських татар прийшли до Будинку ВР з вимогою відновити національні квоти. Білі стіни парламенту відбувся мітинг. Щоб зняти напруженість, М. Багров запропонував прийняти доповнення до Закону. На думку спікера (і її поділяють інші члени Президії ВР) слід на один строк, тобто на чотири роки, передбачити у парламенті ще 20 місць. І довести їх до 100, 14 мандатів з 20 закріплених за кримськими татарами, а цість — за іншими національними групами. Але своїм голосуванням депутати відмовилися за доповнення до прийнятого Закону про вибори.

Після перерви Голова Верховної Ради Криму М. Багров виступив із заявою про те, що складає свої повноваження.

— Більш як два роки, — сказав він, — я очолював парламент. Мені було дуже важко працювати в режимі постійної критики, а пережив кілька моментів, коли критика переходила всі припустимі норми етики. І хоча було дуже важко, я намагаєся стримуватися, бо відповідно за долю Криму. Але бути заложником обставин більше не бажало. Я прийняв рішення скласти повноваження: Голови Верховної Ради.

М. Багров попросив депутата проголосувати за таке рішення.

Почалося обговорення цього питання. Незабаром за відставку М. Багрова проголосували 13 народців. Отже, М. Багров залишився на своїй посаді.

Анатолій ПОЛОНСЬКИЙ.

Крим.

НЕАДЕКВАТНІСТЬ РЕАКЦІЇ НА РОЗУМНИЙ КРОК

І Леонід Макарович Кравчук, і Борис Миколайович Єльцин, домовляючись про продаж Росії української частини Чорноморського флоту, не могли не усвідомлювати, що цей крок Президента України викличе шалену критику на його адресу з боку опозиції усіх кольорів і відтінків.

А тому я впевнений, що Леонід Макарович домовився з Борисом Миколайовичем і про те, що останній не реагуватиме ні на зливаючувався залли опонентів цієї угоди, ні на словесну екалібристику в роз'ясненнях райського Президента, за допомогою якої він буде стралявати пару в суспільно-політичному котлі України до того часу, як поки більшість українського народу не зрозуміє державної вигоди від цього кроку та його невідворотності.

Ризикуючи перенести частину гнівних зливаючень у непатріотичні і на свою голову, я спробую довести, що остання Кримська домовленість Президента Росії і України виглядає не тільки Єльцину і не тільки Єльцину, скільки молодій Українській державі.

Спочатку я наведу трохи в іншій інтерпретації її аргументи, які ми всі чуємо із уст Президента, а потім зупинюся і на деяких інших, яким до цього часу не приділяється належної уваги.

Аргумент перший — економічний: Україна вже півтора року отримує нафту від Росії, а газ ще й від Туркменії в борг, коштів на погашення якого немає, як немає їх і на подальшу закупку цих енергоносіїв у близькому майбутньому. А на півдні зима.

Всі ми цілком нормально сприймаємо припинення подачі електроенергії підприємству, яке вчасно не сплатило її вартість, або відключення квартирного телефону в разі запізнення із внесенням абонментної плати, але чомусь вважаємо, що нафту та газ нашої держави Росія і Туркменія повинні поставити в борг та ще й без гарантії його погашення.

Але ж навіть багаті держави нічого нікому не дають у безстроковий борг, а Росію сьогодні багатію не назвеш — вона, як і наша держава, — ледь зводить кінці з кінцями. Як того ж видобуток нафти в Росії за останні роки зменшився вдвічі і продовжує падати, а продаж нафти та газу — це фактично одне джерело надходження валюту до її казни.

І ось на тлі цього безпросвіття, коли здається, що катастрофи не минути, Президент Росії виходить з пропозицією продати їй приблизно за 20 трильйонів карбованців українську частину Чорноморського флоту та здати в оренду Севастопольську військово-морську базу. Звичайно, ніхто з України цих грошей не дасть, але вони і не потрібні — за них вигідніше погасити 4 трильйони боргу та ще років три в розрахунок на 16 трильйонів отримувати із Росії і Туркменії нафту та газ, які з кінця грудня цього року уже всім споживачам будуть поставлятися за світовими цінами.

Цього терміну, якщо його позаязять використати, цілком вистачить і щоб побудувати в Одесі термінал для прийняття 40 млн тонн близькохвідної нафти щорічно, і щоб модернізувати прийнятимі половиною нафтопереробних заводів України, які сьогодні із кожної тонни нафти дають лише 40% світлених фракцій (бензин, гас, солярка) в той час як на Заході на аналогічних заводах отримують 75 відсотків.

Аргумент другий — політичний: опоненти нашого Президента стверджують, що з передачею Севастополя в оренду Росії населення Криму розпочне боротьбу за встановлення еквівалентного статусу для всього напівострова.

Мені хотілося б, щоб ці опоненти, будуючи свої логічні конструкції, брали до уваги і таке: по-перше,

кримський сепаратизм у вигляді Ідеології РДК зародився саме в Севастополі, оскільки мав підтримку офіцерів флоту на морі і членів ІХ сім'ї та відставних військових — на суші.

Вплив РДК на жителів Сімферополя набагато менший, а в інших містах Криму, навіть на його південно-мозережжі, цей вплив зовсім незначний. Що ж до центральних та північних районів напівострова, то в них переважають проукраїнські настрої.

Таким чином, віддавши в оренду Росії зону Севастополя та утворивши навколо неї нормальний кордон, Україна позбавиться головного болю, що його викликає «Круглов та його команда», і зменшить сепаратистський рух в Сімферополі, оскільки «круглові» не матимуть можливості брати участь у мітингах нелегальних, крім Севастополя, і не матимуть права брати участь в роботі Верховної Ради Криму. В свою чергу на їхні мітинги в Севастополі не матимуть змоги потрапити їхні прихильники з інших міст напівострова.

Це багато скоріше стабілізує ситуацію в Криму, ніж намагання знайти спільну мову з севастопольськими сепаратистами.

Аргумент третій — військово-політичний: противники угоди Президентів стверджують, що, продавши свою частину Чорноморського флоту Росії та віддавши в оренду Севастополь разом з військово-морською базою України стає беззахисною на власному морському кордоні. І в майбутньому, навіть побудувавши термінал, вона все одно втрачить незалежність, бо всі одні втрачатимуть, що Туркменія не блокуватимуть доставку нафти танкерами із Близького Сходу. Цей аргумент не витримує критики з чотирьох причин: по-перше, за ці три роки, що ми будуватимемо термінал від Одеси і житимемо ще за рахунок нафти з Росії, більшість кораблів Чорноморського флоту вийде з ладу. Там і сьогодні значна частина підводних човнів така, що, приривнувши під воду, вже не спливає на поверхню. І стоять вони на приколі для того, щоб адміралом і наперангам, які свій вік відслужили на Півночі і на атомних підводних човнах, забезпечувати на період до пенсії місцепереїмання відповідних окладів.

По-друге, за три роки Військово-Морський Флот України з базую, наприклад у Феодосії, поповниться ще декількома такими красенями, як «Гетьман Сагайдачний», котрий нещодавно зійшов — зі сталевих українських кораблів, та десятком нових старожовних кораблів меншого класу, але оснащених сучасним обладнанням. Мобільність, вогнева насиченість та економічність цього флоту буде достатньо, щоб захистити морську частину нашої держави. До того ж створення цього флоту забезпечить роботою вітчизняних корабельників.

Третя причина полягає в тому, що без ремонтів і профілактичного обслуговування на українських ремонтних базах, про здачу в оренду яких не може бути і мови, кораблі російського Чорноморського флоту уже через рік не зможуть виходити в море, навіть за відсутності хвиля.

А це означає, що бездотичність російського Чорноморського флоту суттєво залежатиме від статусу Росії з Україною, що виступатиме додатковим гарантом ІХ дружнього розвитку.

До речі, ремонт російських кораблів на українських базах також служимим надійним гарантом зайнятості працівників цих баз та дублювання надходження російських рублів до українського банку.

Як останню, четверту, причину я хотів би зазначити зацікавленість Росії в побудові та стабілізації роботи українського нафтового терміналу, що виключає його блокування російським флотом.

Річ у тім, що через кілька років, внаслідок зменшення видобутку нафти в Росії, вона буде не в

зможі забезпечити власні потреби без зменшення експорту, який є джерелом її валютних надходжень. В Росії нафта вже не б'є фонтанами із свердловин, її витисняють на поверхню шляхом закачування води паралельними свердловинами. Така технологія суттєво здорожує її видобуток, і не лише тому, що необхідно задіяти додаткові обладнання, а ще й тому, що неочищена вода швидко «з'їдає» труби, якими у великих кількостях її закачують до нафтового пласта. Тому через декілька років Росії буде видібно, скажімо в обмін на ліс, кольорові метали та готову продукцію, отримувати з України бензин, гас, солярку для постачання того ж таки Чорноморського флоту, Севастопольської військово-морської бази та областей, прилеглих до кордонів України і зв'язаних відповідними транспортними комунікаціями.

І, виходячи з цієї перспективи, мене дивують сьогоднішні заяви деяких політичних діячів, серед яких, на жаль, звучить голос Прем'єр-міністра Леоніда Кучми про те, що замість побудови нового терміналу, необхідно розширити той, що є в Одесі, до 12 млн тонн нафти на рік.

До речі, на мій погляд, в жодному разі не можна збільшувати пропускну спроможність нинішнього нафтового терміналу в Одесі навіть до позначки 4 мільйонів тонн на рік, якщо ми не хочемо мати в Одесі «нафтовий Чорнобиль». Адже обладнання на цьому терміналі застаріле і зношене, та і експлуатацію його здійснюють не на всіх ланках з належною відповідальністю, тому його безпечніше демонтувати, ніж модернізувати.

У той же час новий термінал на 40 мільйонів тонн буде збудовано за 50 кілометрів від Одеси західними фірмами за сучасними технологіями з сучасним обладнанням — саме таке стоїть на терміналах Італії, Франції та Греції, розташованих поряд із їх знаменитими курортними пляжами.

Прочитавши попередні рядки, кожен слушно запитає: «Якщо все так добре для України в цій угоді, то чому ж сенс Президентів Росії і підписувати?»

Не може бути, щоб бідна Росія без всякої вигоди для себе купувала старі військові кораблі і тим допомагала вивести із кризи економіку «нещадної» України?

Вигода для Росії дійсно є, але сьогодні це вигода — суто політична, економічною вона стане лише в майбутньому. Один із аспектів майбутньої економічної вигоди Росії розкрито в аналізі третього аргументу опонентів угоди між Президентами, тому зараз зупинюся лише на її сьогоднішній політичній вигоді.

Політична ситуація сьогодні в Росії нестала. Боротьба між реформаторами Єльцину і консерваторами Хасбулатова загострилась. Кінцевий результат цієї боротьби, від якої залежатиме як подальша доля Росії, так, можливо, і всього світу, визначатиметься значною мірою і тим, кого підтримає армія в цілому і її дублювальна складова частина — військово-морський флот. Традиційно офіцери флоту, які служили на Півночі, Тихому океані і особливо на атомних кораблях, закінчують службу на Чорному морі, де і виходять на пенсію, одержують постійні квартири і давні ділянки.

«Загрібле» цієї традиції дестаблізує ситуацію на флотах Росії сьогодні і створює проблеми в їх укомплектуванні офіцерськими кадрами завтра. Кому адяється роз'яснити проблему збереження цієї традиції — Єльцину чи Хасбулатову, той отримає додатковий шанс на кінцеву перемогу, яка коштує набагато більше, ніж вартість сотень старих, роз'їдених іржавою кораблів Чорноморського флоту. Команда Хасбулатова зробила свій хід, провізши на Верховній Раді Росії рішення про російський статус міста Севастополя. Цей крок спричинив негативну реакцію не тільки в Україні, а й у всьому світі.

Єльцин, запропонувавши Кравчукові продати українську частину Чорноморського флоту і здати Севастопольську військово-морську базу в оренду, зробив свій крок. Це крок цивілізований і вирішує збереження російської флотської традиції на вигідних для України умовах. Нам залишилося усім в Україні лише зрозуміти це і підтримати.

А що для нашого розуміння більш доступні побутові приклади, то я доводжу собі як аргумент на користь викладеної позиції наступні таке. Уявіть собі, що поряд живуть два сусіди, городи яких виходять до ставу. Город одного з них, у якого на подвір'ї є колодязь, виходить до заболоченої, зарослої лататтями, насиченої п'янками ділянки ставу. Город другого, який воду бере із колодязя сусіда, виходить до світлого піщаного коси, на якій лежить його напівзаповнений старий човен, прив'язаний до широкого дощатого помосту, з'єднаного з берегом. У ставку риби нема, тому човном давно ніхто не користується за призначенням.

Але в цьому човні дуже полюбують бавитися сусідські діти, удаючи із себе славетних адміралів.

Звичайно, дитячі крики, шум набридають, і одного похмурого дня хазяїн човна, який був не в настрій, гримнув на них і заборонив їм з'являтися на його березі. І, звичайно ж, він був дуже здивований, коли прийшовши до сусіднього колодязя, побачив замок на його циприках. Він вже самі здогадалися, як угадали, як сподобалися сусіди, один з них знову відкрив колодязь, а другий знову дозволив сусідським дітям бавитися у адміралів.

А тепер наведу ще кілька додаткових аргументів на підтримку домовленості Президентів Росії і України.

Перший — сьогодні із мізерних засобів пального, яких не вистачає навіть для забезпечення збирання врожаю, ми досить значну частку виділяємо для потреб флоту і його інфраструктури, як у випадку з військово-морським бюджетом України, який, до речі, відносно кількості старших офіцерів з високими окладами набагато більша, ніж на інших флотах Росії.

Тому, навіть якщо ми і задарма віддали Росії свою частину цього флоту та здали в оренду його основну базу, то це було б рівноцінне багатомільйардному доларовому подарунку з-за кордону нашій державі.

Другий додатковий аргумент — електро-водо- і газопостачання орендою Росією Севастополюської військово-морської бази та забезпечення моряків російського Чорноморського флоту і їхніх сімей продовольчими товарами завжди здійснюватимуться за територією України, і це буде надійним гарантом того, щоб будь-кому з керівників Росії не захотілося шантажувати Україну несплатою того чи іншого продукту, необхідного нашій державі, монополістом якого є наш великий сусід.

Третій додатковий аргумент — ця угода ліквідує основне джерело протиріч Росії і України і працюватиме на відношення економічних зв'язків між нашими державами без підписання будь-яких угод, окрім уже укладених.

До речі, підтримуючи Президента України в його домовленості з Президентом Росії щодо Чорноморського флоту, який, до речі, категорично протить його домовленості — стосовно економічного союзу трьох, бо підписання угоди про цей союз консервує структуру економіки України, її видобувно-сировинну спрямованість, захаращеність промислових об'єктами вельямино-виробничими неконкурентоспроможними «напівфабрикатами», фінансову та бюджетну залежність від цього союзу та позбавлятиме права вільного вступу в союзи з іншими державами, що, врешті, перетворить нашу державу знову на складову частину Росії і цього разу, мабуть, уже назавжди.

Тож, читачу мої аргументи на підтримку угоди Президентів про Чорноморський флот, не поспішайте записувати мене до рядів президентських підполіковців, а краще задумається ще раз над їхнім змістом і підтримайте Президента України в реалізації його домовленості з Президентом Росії.

Борис МОКІН,
народний депутат України, академік.

«Панорама», Вінницька обласна газета, № 72, 15 вересня 1993 р.

Продиктовано
в номер

Кредитові спілки — в законі

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).
Кредитові спілки — некомерційні організації, покликані допомогти своїм членам. Прообразом їх можна назвати каси взаємодопомоги, які існували в нас досить давно. Але, як пояснював гість конференції, голова об'єднання кредитових спілок Чикаго Богдан Ватраль, кредитові спілки можуть здійснювати всі види банківських послуг. А от кредити ці спілки можуть надавати лише членам об'єднань, проте під значно меншим відсотком, ніж банківський. Поступово установа конференція кредитових спілок перетворилася на методичний семінар. І центральною проблемою, яка хвилювала зібрання, було: як працювати за умов шаленої інфляції. Виявилось, що можна. З'ясувалося також і те, що Україна — не лідер у темпах інфляції в світі. Її значно переважає, скажімо, Болівія. Що ж до методики роботи кредитових спілок, то багато конкретних питань учасники установчої конференції не встигли обговорити за один день. Теоретичну допомогу надасть представництво Всесвітньої Ліги Кредитових Спілок у Києві і спеціально створена при банку «Акіо» школа.

Гості з США відвідали штаб-квартиру ЛПУ

Постійний представник Національно-демократичного інституту США в Україні Сара Фанфорова на запрошення керівництва Ліберальної партії України побувала у Донецьку. Під час бесіди з віце-президентом ЛПУ в Донецькій області Сергієм Токмаком було обговорено ситуацію в Україні, програму лібералів щодо виклику з кризи, угоди між Ліберальною партією та Донецьким міським районом. Це не перша зустріч такого роду. Перед цим експерти вугільної промисловості США Мет Хагга та Роберт Квенон відвідали шахти Донецька і дали рекомендації Ліберальній партії напередодні укладення угоди із страйкарями про співпрацю.

Діти України: SOS!

Якщо сьогодні діти України — їм майбутнє, то наше майбутнє почасти невтішне... Такий висновок можна було зробити із статистики, яку наводили під час роботи Всеукраїнської науково-практичної конференції «Діти України», що відбулася вчора у столичному педагогічному університеті імені Драгоманова. У 1990 році коефіцієнт смертності серед немовлят (кількість смертей на кожну тисячу новонароджених) в Україні становив 12,9, у 1992 — 13,9 і сьогодні цей показник один з найвищих у Східній Європі серед вищезгаданих шкіл лише 20 відсотків школярів умовно здорові, а у вищих навчальних закладах ця цифра ще печальніша... Потрібно розробити ряд програм та законодавчих актів, спрямованих на збереження і зміцнення дитинства і материнства, — ці та інші пропозиції прозвучали у виступах міністра освіти П. Таланчука, народного депутата В. Сешенко, педагогів, науковців. 1994 рік в Україні намічено провести під знаком сім'ї.

Організація реалізує со склада в г.Києві:

— крами газовые ДУ-15;
— крами газовые ДУ-20;
— газорегулирующие устройства УГОП-НН-9.

НЕ ДОРОГО!

Тел. (044) 225-01-13

Концерти «ОМЕТА» реалізує:

мазут М-100,
дизельне топливо Л-40, Л-40-62
Минималина партія — 500 тонн
Товар в Києве.
Телефони: (044) 417-31-83,
417-22-27.

КОМУ РАДІСТЬ...

Відкриття театральних сезонів (яким би за ліком він не був) — завжди подія. Тим паче, коли театр знайний і улюблений, яким є Київський державний академічний російський драматичний театр імені Лесі Українки. Після гастрольних анішлагів його колектив починає новий сезон з новим художнім керівником — добре відомим глядацькій аудиторії режисером Едуардом Митницьким. Не тільки столичні театри добре пам'ятають його «Варшавську мелодію», «Хазайку»... Одним словом, важко навіть перелічити всі

вистави, які протягом багатьох років, попри різні політичні негаради дарували нам асолоду вишуканим переплетінням психологічних нюансів персонажів його постановок.

Колись сезони у російській драмі об'єзково починались з постановок української драматургії у перекладі на російську. Та кому ж із чиновників це не сподобалось, і традиція зникла. Та не остаточно: як зазначив Е.Митницький на прес-конференції, що проходила в відкритий сезон, уже в роботі «Влюблений бабчик» Дяченка, плану-

ються постановки «Жатейського моря» Карпенка-Карого, «Золотіє россиши, или Чекисты в Париже» Винниченка. Одним словом, нам слід чекати чималого кількості якісних, якщо можна так висловитись, вистав. На щастя, театр цей не зачіпають фінансові проблеми — адже у відповідності з постановкою КМ України він знаходиться на державному утриманні. Приємно, що хоча б кілька театрів в Україні мають змогу думати про творчість, а не про те, як вижити взагалі.

Проте новими у театрі будуть не тільки нові вистави

— віднині художня рада тут буде призначатися і повністю поділяти з керівництвом відповідальність за життя театру. І ще планується створити салон — не салон, клуб — не клуб, одним словом, агітувати навколо театру інтелектуальні, залучати її до обговорення вже готових вистав і ескізів постановок.

А відкритись новий сезон 1 жовтня — прем'єрою... «Пять пудов любви» за п'єсою А. Чехова «Чайка». Режисер — Едуард Митницький.

Катерина ВОРОНЕНКО.

До речі

У славному Севастополі завжди улюбленим святом був День Військово-Морського Флоту з театралізованою виставою у Севастопольській бухті. Та влітку цього року вже втретє укладення місто приймало учасників театральних фестивалів «Херсонескі ігри» з Росії, України, Польщі, Білорусі, Туркменістану, країн Прибалтики. Багато колективів приїхало суди за власний кошт — адже для працівників театру такі фестивалі украй необхідні, як науковим симпозиуми та конференції.

Сталося так, що практичні результати «Херсонеских ігор-93» перевищили художні. Фестиваль дійсно проходив: не зовсім рівно. Та ця нерівність — наслідок тих неімовірних перешкод, які довелося подолати його організаторам. Здається, «Херсонескі ігри-93» відбулися завдяки наполегливості та фанатизму головному режисеру театру імені Луначарського Романа Мархольда. Проте найдраматичніші події розгорнулися, коли впаля фестивалювала завіса і гості роз'їхались. Директор театру М.Кондратенко повідомив Р.Мархольда, що з 1 жовтня цього року посаду головного режисера скорочують. Ось так. Він вирішив, профком постановив, згідно зі статутом театру. Про конфронтацію директора та режисера писала і ки-

ївська, і московська преса. Такий стан справ не є дивним: вводиться контрактна система і місто має заключити контракт з кимось одним — або з директором, або з режисером. Ситуація ускладнюється й тим, що відповідно до указу Президента всі театри, за винятком театрів національного значення, переходять у підпорядкування місцевих органів управління. Тепер компетентний фахівець з Міністерства культури не зможе зупинити адміністративної сваволі і розв'язати конфлікт з урахуванням не лише місцевих проблем, а й у контексті загальнокультурної ситуації в Україні. А в Україні режисерів ката-

строфічно не вистачає... Роман Мархольда понад півроку не може приступити до постановки «Винишеного саду» — з акторами репетиції проводить, а наказу по театру про початок роботи над виставою немає: А тим часом свій кін театр надає гастролерам: ансамблем балетних танців, Кампіровському. Що буде, коли Р.Мархольда піде з театру? Невідомо. Що буде з фестивалем — теж, адже театр імені Луначарського був зою проведення «Херсонеских ігор». Може статися й так, що бути Севастополем знову з єдиним театральним святом — святом Військово-Морського Флоту.

Оксана СЕННИК.

Зверніть увагу

НЕ ДИВІТЕСЯ, ЯКЩО ЧОЛОВІК ІЗ СИНЬО-ЖОВТОЮ КАРТКОЮ ПРЕДСТАВИТЬСЯ МІЛЦІОНЕРОМ...

Директор в Міністерстві внутрішніх справ України розпочав видавати службові посвідчення особі нового зразка для аспірантів співробітників усіх підрозділів та органів системи

МВС. На думку спеціалістів, нові тілоси надійно захищені від підробки, а повною мірою відповідають загальноприйнятій міжнародній практиці. Перебачтеся, що обмінку кампа-

ню буде завершено до 1 липня 1994 року. А до цього часу в нашій державі діятимуть посвідчення особи як старого, так і нового зразка.

В. ШИРОЧЕНКО.

Спорт

Моду диктують стабільні

Першість України з футболу. Перша ліга. 10 тур. «Нафтовик» — «Дніпро» — 0:0. «Автомобіліст» — «Динамо-2» — 1:0. Голи: Мартинюк (68). «Норд-АМ-Поділля» — «Прикарпаття» — 2:0. Голи: Федорко (28), Тимченко (40). «Кристал» — «Зарпаття» — 1:1. Голи: Гусаков (80, з пенальті) — у господарів; Замбір (65) — у гостей. «Десна» — СК «Одеса» — 1:1. Голи: Четверник (34) — у господарів; Пархоменко (44) — у гостей. «Хімік» (Житомир) — «Артанія» — 1:1. Голи: Леонович (30) — у господарів; Запичний (51) — у гостей. «Хімік» (Севастополь) — «Сталь» — 1:1. Голи: Майборода (65) — у господарів; Цік (52) — у гостей. «Полиграфтехніка» — «Скала» — 3:0. Голи: Пуган (29), Чуйченко (62), Казаков (64). «Ворскла» — «Прикарпаття» — 1:0. Голи: Марченко (42).

	В	Н	П	М	О
Сталь	7	1	1	16—11	15
Віс	6	2	1	26—8	14
Норд-АМ-Поділля	6	2	2	18—8	14
Дніпро	5	2	2	14—8	12
Полиграфтехніка	4	4	1	13—5	12
Прикарпаття	4	3	3	22—14	11
Зарпаття	4	3	2	10—9	11
Ворскла	4	3	2	7—9	11
Нафтовик	3	4	3	11—10	10

Хімік С	4	1	4	15—15	9
Металург	4	1	4	11—16	9
СК Одеса	3	3	4	11—10	9
Хімік Ж	3	3	3	8—13	9
Кристал	2	4	4	6—8	8
Автомобіліст	2	2	6	14—19	6
Прикарпаття	2	2	5	7—13	6
Скала	2	2	6	7—15	6
Артанія	1	4	5	6—17	6
Динамо-2	2	1	6	7—12	5
Десна	2	1	6	9—18	5

Цей тур пропуская миколаївський «Віс», і навіть нічия в Севастополі викликає алергію «Сталю» в односторонній підтримці. Наздогнало миколаївців і «Норд-АМ-Поділля». Але слід врахувати й те, що «Віс» має гру в запасі.

Після митного туру турнірну таблицю замикав сумський «Автомобіліст». Але перемога вдома над київськими динамівцями навіть із скромним рахунком дозволила сумчанам стрибнути вперед одразу через чотири сходинки: з 20-го місця на 15-е.

Утім, подібні переміщення, немає сумніву, спостерігатимуться й надалі. Стабільністю відзначаються одиниці серед учасників змагань. Адже навіть такі, здавалось, дисципліновані колективи, як «Прикарпаття», потрапляють у ряди широчайших чорних смуг. Дві поразки поспіль на виїзді відкинули івано-франківців, які ставлять на меті вихід до вищої ліги, від лідируючої групи. І для того, щоб по-

вернутися нагору, треба чимало і фізичних, і нервових витрат...

Петро ОВОЛОНЧУК.

До овертайму не дійшло

Чемпіонат МХЛ. «Північ» — СКА — 1:0. «Партизани» — «Динамо» — 1:4. «Салдат Юлєн» — «Кристал» — 5:1. «Торпедо» НН — ЦСКА — 4:5. «Хімік» — «Торпедо» Я — 3:4. «Сокіл» (Київ) — «Крилья Советов» (Москва) — 5:4 (1:1, 1:1, 3:2). Шайби забили: Овчаренко (49), Литвиненко (39), Овчаренко (49), Гончаренко (51), Карпенко (54) — у господарів; Терещук (19), Сорофев (37), Потимчук (58), Скопцев (59) — у гостей.

За шість хвилин до фінальної сирени київці, які чудово настроєні на поєдинок з солідним суперником, вели перед 522-ї м'ячу, вирішили, що нічого вже не станеться. Але гості покварили господарів за похвальності. Утім, до додаткового (овертайму) періоду не дійшло. «Сокіл» утримав перемогу.

У складі «Крильєв Советов» виступав ціла група хокеїстів 1976-1977 років народження — зовсім хлопчики. Ну то й що? — запитує читач. А річ у тому, що кілька з них — вихованці... донецької ДЮСШ. Що ж, на Україні зарекомендували хокейні клуби, а в Росії ні. Тому й вирішують до суцільної держави зліди спортсменів. Отож, як кажуть, правдолюбиво на дядю.

Запра «Сокіл» в Мінську зіграє з «Північ», а в неділю в Рязі з «Партизанами». Ну, а поєдинок з московським «Динамо» київці проведуть 6 жовтня в Палаці спорту! Знайшлися такі добрі люди і записали за овертайм.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Милосердя

Заклик до людських сердець

Благодійну акцію в рамках святкування дня міста під назвою «Степові дзвіни» провело управління освіти Кіровоградського міськвиконкому. Організатори звернулися до державних підприємств, громадських організацій, підприємств, комерсантів та бізнесменів, людей із щедрим серцем, яким небайдуже майбутнє нашої держави, з проханням допомогти дітям-сиротам, малозабезпеченим, багатодітним, малозабезпеченим сім'ям. Внески приймалися просто на центральному майдані міста.

Микола ВОЛОК.

Пам'ять

Храм на місці страти

Цим дивним жителю Кортезіс та навколишніх волоських хуторів освіятили новий храм Успіння Божої Матері, збудований на місці церкви, в якій 51 рік тому згоріли невинні люди.

За воєнний час історію найстрашнішим днем для села було — 23 вересня 1942 року. Цього дня фашисти знищили 2875 його мешканців, серед яких — біля п'яти тисяч дітей. Після війни від села залишилися самі могили та обгорілі комини.

Але Кортезіс відновилося. І сьогодні тільки один свідок тієї трагедії нагадує людям про минуле: опалений вогнем трохсотлітній дуб.

Богдан БЕРЕГЕТА.

Волоська область.

У сусідів

Шушкевич—Кебич: криза влади

Що ближче до відкриття чергової сесії Верховної Ради Білорусі, то сильніше загострюються пристрасті. Якшо раніша Голова Ради міністрів В'ячеслав Кебич і Голова Верховної Ради Станіслав Шушкевич обговорювали легкими випадками на адресу один одного, то тепер їхня словесна перепалка з кожним днем дедалі більше розростається.

Підлило масла у вогонь висловлювання В.Кебича, що містять в собі різку критику роботи Верховної Ради. Вона зводилася до того, що в республіці є дві сили. З одного боку — патріотична, та, що виступає за зміцнення зв'язків з Росією, а з другого — націоналістична — Голова Верховної Ради та опозиція на чолі із Зеноном Позняком, які патріотам всляком протидіють і тому заважають стабілізувати економіку. Реакція не забарилася. С.Шушкевич терміново зібрав на прес-конференцію журналістів і висловив свою точку зору, зробивши наголос на бездіяльності уряду, який повин країну до кризи. Дистає також і депутатам, яких С.Шушкевич назвав дилетантами в політиці.

Після цього з'явилися чутки про можливу відставку С.Шушкевича на найближчій сесії Верховної Ради під натиском більшовиків. Сам же Станіслав Станіславович у виступі по телебаченню прямо заявив, що ставитися питання про відставку уряду, який, на його думку, сьогодні навіть за структурною будовою, не кажучи про методи роботи, нагадує громадський колишній КПУ. «Уряд в іншійшому меншквітально-комуністичному вигляді далі керувати республікою неспроможний — він і так поставив Білорусь на коліна своїми безграмотними рішеннями і відсутністю цілеспрямованих шляхів до ринку», — підкреслив він. Яка буде реакція опозиції, покаже час. Але вже сьогодні видно, що криза влади у республіці намілилася чітко.

Віктор ХОРОШКО.

Ваша безпека дуже важлива для нас

Гості України

На запрошення міністра оборони України К. Морозова міністр оборони Великобританії Малколм Ріфкінд відвідав нашу державу. Під час перебування в Києві він відповів на запитання кореспондента «Гу».

— Українські стратегічні інтереси в галузі політики, економіки і безпеки в Європі тісно об'єднуються з інтересами Об'єднаного Королівства, — зазначив пан Ріфкінд. — Наші держави мають докладати спільних зусиль для побудови нової Європи — Європи миру, стабільності і співробітництва. Всього Європейський континент має тепер можливість об'єднатися на засадах спільних цінностей — свободи, демократії, прав людини і поваги до закону.

Радикальні зміни в Європі надають усім нам унікальну можливість розширити свою співпрацю в багатьох напрямках, пов'язаних з підтримкою економічної і безпеки в стабільній, соціальній і екологічній сфері, що нерозривно пов'язано з оборонними аспектами.

Отже, проблеми безпеки висуваються на перший план, і важливість їх для України важко переоцінити. При цьому військові аспекти мають поодинокі в домовленостях на належне місце.

— Пане Ріфкінд, яких домовленостей досягнуто з військовим відомством України, адже це перший візит міністра оборони Великобританії до нашої держави?

— Міністр оборони Морозов і я підписали меморандум про порозуміння, який окреслює найважливіші напрями майбутнього співробітництва наших держав у військовій та оборонній галузях. Наше співробітництво поширюється не тільки на розв'язання основних питань зовнішньої політики. Угода спрямована й на розвиток широкого і ефективного співробітництва взагалі. Одним з найпростиших і, як я вважаю, найважливіших, напрямків є майбутнє співробітництво з питань, пов'язаних з улаштуванням офіцерів, котрі залишають збройні сили після багатьох років відданості службі. Ці люди можуть багато зробити на користь суспільства. Уже кілька останніх років міністерство оборони Об'єднаного Королівства приділяє особливу увагу влантуванню колишніх військовослужбовців у цивільному житті, і я маю надію, що українські збройні сили зможуть скористатися з нашого досвіду і допомогти у розв'язанні цієї проблеми.

Американський калейдоскоп

Чи бідуєть сенатори?

Журнал «Перейд» опублікував статтю про доходи американських законодавців, яку наводимо нижче:

27 сенаторів США мають активні, що становлять один мільйон доларів і більше, причому на першому місці серед них — пані Денвер Файнштейн, яка входить до числа чотирьох сенаторів нових членів сенату. Сенатор-демократ від штату Каліфорнія пані Файнштейн та її чоловік, власник будівельної фірми Річард Блюм, мають сукупний чистий дохід принаймні в 38 млн. доларів.

Сенатор-демократ Клейборн Пейла числиться другим у списку мільйонерів, його капітал становить 17 млн. доларів. За ним іде республіканець від штату Міссурі Джон Денфорт, який має чистого доходу 16 мільйонів.

На протилежному боці фінансової шкали — п'ять сенаторів з аvaraми нижче від нульової позначки, інакше кажучи, з боргами, одержаними внаслідок витрат на проведення передвиборчих кампаній. Найбідніший — демократ від штату Нью-Мексико Джефф Бінгем — має збитки на суму 313 тис. доларів.

З новообраних членів сенату знайдемо безпечнішого демократа від штату Вісконсин Расса Файнголд. У нього немає ні активів, ні боргових зобов'язань, лише

щорічна платня сенатора в розмірі 133 тисячі 644 доларів.

Дитини не образять, листа не вкрадуть

У США запатентовано два пристрої, призначені допомогти людям у розв'язанні їхніх побутових проблем: «поштовий сигналізатор» та «електронний наглядач». «Поштовий сигналізатор» розробили два інженери зі штату Коннектикут — Джон Шеа і Кітлін Мерфі. Його призначення — оповістити мешканців багатоквартирного будинку чи власників приватних будинків, що до їхніх поштових скриньок надійшла якась кореспонденція або, навпаки, що ніякої кореспонденції немає. В поштовий скриньку для цього встановлюють мініатюрний радіопередатчик, і як тільки дверця скриньки відчиняються, тут же йде радіосигнал, що його приймає радіопередатчик, встановлений у квартирі чи в будинку. Причому водночас із ланком загоряється лампочка, що не гасне доки, поки не сходять по пошту. Передатчик має автономне живлення — батарейки — і може передавати сигнали на відстань до 400 метрів.

«Електронний наглядач» покликаний розв'язати сумніви батьків у тому, що найнята ними сиділка для догляду за дитиною виконує свої обов'язки сумлінно. Цей при-

стрій розробила компанія «Тотал рикло», що має штаб-квартиру в Спринг-Веллі (штат Нью-Йорк), разом з корпорацією «Соні». Замасковано його під коробку або шкатулку розміром товстої книги, що її можна покласти на стіл чи на полицю. В середині такої коробки встановлено відеокамеру та магнітний енергій у батарейні (її можна підзаряджати) вистачає на те, щоб протягом 5 годин підірвати записувати все, що відбувається в кімнаті. Причому навіть за досить слабкого освітлення. Після повернення додому батьки можуть проглянути запис на відеоміністроні.

«Небесні» проблеми

Найважливіш для льоту, вважає більшість американських пілотів, — ватинський аеропорт «Нешл». Таку думку висловили 82 проценти учасників опитування, що його провела компанія «Марк Клементс рісерч». Вона опитала 245 пілотів пасажирських авіакомпаній, переважно — більшість яких має льотний стаж не менш як 20 років.

Багато хто з пілотів нарікав на необхідність робити різкі маневри на підході до «Нешла», з тим щоб уникнути заборонених для польотів зон над Білим домом та іншими будівлями, де розташовані найважливіші державні установи США.

Як повідомили 69 відсотків опитаних льотчиків, їм доводилося, принаймні один раз, бути свідками того, що хтось із тих, хто перебував у кабіні членів екіпажу, засинав під час польоту. 4 відсотків були свідками того, що хтось із членів екіпажу з'явився на борту літака в нетверезому стані. 38 відсотків пілотів вважають, що їм доводилося бути в ситуації, коли аварія літака здавалася неминулою.

Екологія коштує дорого

Нафтовим компаніям США доведеться витратити не менш як 166 млрд. доларів протягом 20 років, щоб їхня діяльність не порушувала чинні та передбачувані закони за охорони навколишнього середовища. Такий висновок, за словами газети «Уолл-стріт джорнел», міститься в дослідженні, опублікованому міністерством енергетики США.

Оцінюючи дані, Національна нафтова рада зазначає, що корпорації витрачатимуть на це щорічно приблизно вдвічі більше, ніж вони це робили в другій половині 80-х років. «Це величезна цифра», — заявив президент Національної асоціації нафтопереробних підприємств Урбан Стернфелд. А за словами незалежного експерта в цій галузі Лоуренса Голдштейна, «Йдеться про витрати за нищівного рівня діяльності без врахування виробничих потужностей».

На зв'язку Москва

ДЕДАЛІ ШИРШАЄ ФРОНТ...

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

МУВС Москви виступило з заявою, в якій повідомило про триваюче озброєння бойовиків та їх небажання здавати зброю. На ранок 28-го було заблоковано ще кілька прилеглих до «Білого дому» вулиць, фронт протистояння розширився. Солдати внутрішніх військ подекуди на вулицях навіть наталували колючий дріт.

Такі застережні заходи зовсім не зайві, адже раз у раз з вікон «Білого дому», демонструючи рішучість і бажання йти до кінця, виставляли стовпи бойової зброї, включаючи навіть кулемети. Але, судячи з усього, колишні народні депутати і їхні приближники (кількість перших дедалі меншає, а других, в основному, залишається незмінна) продовжують розраховувати лише на те, що прихильники Більщина підуть на приступ і пролетять кров, а це може стати вагомим аргументом у новій передвиборчій кампанії. Продовжує розмахувати кулаками Руслан Імранович. Минулого дня він знову забув про своє неоплачене прагнення боротися до кінця, зажадав від Більщина відміняти всі останні укази і розпорядження, «а там подивимось, що з ним (тобто з Більщином) зробимо». Виступаючи з балкона «Білого дому», Хасбулатов розповів чергову страшилку у подробиці: відома спецгрупа «Альфа» виводиться на раніше підготовлені позиції, щоб захистити «президента» Рудького. Але влада, схоже, штурмувати «Вільді дім» не збирається, намагаючися засилити там знесилити.

На допомогу колишнім депутатам намагалися було прийти колеги з Краснопресненського району, але направлені до «Білого дому» дистерну з дизельним паливом зупинили міліція. До речі, всі технічні служби будинку діють лише за рахунок автономних джерел. Світло подають на кілька годин на добу завдяки дизельним установкам, що розташовані у підвалі, з холодильників дістають запаси продовольства, що опинилося в приміщенні. Сміття звалюють горами в тому ж приміщенні і доволі, каналізація не функціонує. Отож учасникам «десятого надзвичайного з'їзду» не позаздрити.

У ретті політична ситуація в російській столиці продовжує залишатися спокійною. І попри чутки, що їх розпускають з «Білого дому», жоден військовий округ на бік колишніх депутатів не переходить. Мало того, як свідчать соціологи, рейтинг Більщина після введення ним заходів надзвичайного характеру особливо зріс серед представників силових структур, що втомилася від безхребетності влади, пустої балаканини і суперечливих інструкцій, котрі йшли від різноманітних інстанцій.

П.С.
Коли матеріал готували до друку, стало відомо, що уряд Москви ультимативно зажадав: колишнім народним депутатам до 10 днів ранку 29 вересня залишити приміщення.

Лілія ГЕОРГІЄВА.

СОЛОДКИЙ ЦУКОР

3 ПРИСМАКОМ ГІРКОСТИ

Вислухавши мої привітання і побажання з нагоди Дня незалежності, представник Президента в Немирівському районі Михайло Матисенко з боєм сказав:

— Побажайте, щоб ми вчасно і без злих чар втратили виласні буряки. Бо як бути з виласними? Ного треба відіти більше, ніж на перші жнива? Та й погода. Ось і треба голова...

Мабуть, не лише через це, бо, відділюючи держадміністрації в районах, я бачив, скільки власних турбот несуть люди до виконавчої влади. Але ніки, особливо на Вінницьчій, головна турбота — цукрові буряки.

Буряківництво — валютна галузь України. Це добре розуміють в області, яку в недавній час називали «цукровим Донбасом». Розуміють і багато роблять, щоб цукор «працював» на державу.

Перед самим початком сезону в селі Ковалівці Немирівського району відбулася обласна нарада-семінар цукровиків. Що ж вона дала? Директори заводів, головні інженери, бухгалтери, економісти, з якими я розмовляв, казали: «Нічого» або «Так собі». Наряди, певне, потрібні. Але саме наради, це справді радяться. Тут же все — в апробованому десятилітньому стилі. В прикрашеному гігантським «картинами» залі, на яких вождь революції радиться з українськими селянами, ніхто ні з ким не радиться.

Під керівництвом Віктора Легуна, недавнього першого заступника представника Президента в області (днями його звільнено), й Бориса Жмака, голови асоціації «Вінницьцукор», рада директорів схвалила відсотки відвантаження майбутнього цукру рідній асоціації і такому ж рідному кооперу «Укрцукор». Схвалені одностайно, але не можуть не згадати, що при цьому було строгі застереження проти... «економічного сепаратизму». Підписали і платно голови асоціації. Це, кажуть, треба, бо робить не людина. А от чи слід ставити «білого золота» віддавати канцеляріям і на яку розкіш воно там витрачається?

Тане питання виникло і в колективах, де я побував до нагоди. Очевидно, це й бенефіціар представника Президента в області М. Дідика, який заявив, що «нам люди не простять крайньої технічної запущеності в цукровій

галузі». Правда, на нараді, де я конспектував одкровення лідерів українського цукроваріння (щоб повчитися, адже на Вінницьчій більше, ніж будь-де, цукроварень — 39, площа засіву буряками ширша, ніж у багатьох країнах Європи), Б. Жмака, ніби уперевіркуючи докор представника Президента в області, проголошував, що наші заводи ніки «не на рівні те-ренських, собачьих і т. д., як — це дехто заявляв». Проте він тут же себе спростував, коли порівнював із Заходом — в Англії, приміром, 12 грудня закінчується копання буряків і того ж ввечора завершується цукроварний сезон, тому втрати становлять лише близько 1 відсотка. А в нас? Ще жоден комп'ютер не підрахував. Може не 30 відсотків, а більше...

Ще загавдувало, що в Західній Європі 1,5 мільйона гектарів під буряками, а в нас — 1,7. Там вихід цукру — 15 мільйонів тонн, а в нас утрічі менше. Навіть в сусідній Австрії один гектар дає близько 90 центнерів цукру, в нас — найбільше 32. Там висока технологія, сучасні машини, казав Б. Жмака, а в нас...

За порадкою Бориса Івановича я мав бесіди з кількома директорами заводів по завершенні наради-семінару в Ковалівці. А в Кирнасівку, що за Тульчином, поїхав наступного дня, бо Іван Точин дуже поспішав на рідне підприємство. Чи таке воно йому рідне? На заводі, розташованому на території великого мальовничого села та історичного міста Тульчин, усі кажуть, що саме там. Хоча директором він тут близько трьох років.

Кирнасівка й раніше не пасла задніх, але з приходом нового директора буквально «вронула» вгору. То-

рпк підприємство посилає перше місце в області, а в Україні увійшло в першу десятку.

Не називаючи ті зміни, які ставлять на виробничі за якесь два роки. Скажу лише про побут. Завод утримує власним коштом два зразкові дитсадки, побутовий бізнес, в якому послуги на одну третину дешевші від звичайних. Є магазин, перукарня, майстерня з ремонту взуття. Підсобне господарство забезпечує тисячній колектив м'ясом і молоком. Споруджено оздоровчий на 200 ліжок, теплицю. Завершується будівництво Палацу культури, двох сорокаквартирних будинків і кількох чотирьох і двоквартирних. Не забуваю відчиняти двері власного оздоровчого пункту та гаража на 55 машин з усіма ремонтними службами. В перспективі — будівництво заводу з виробництва лимонної кислоти з відходів цукрового виробництва — та-кож спільно з французами — з випуску сухого жому. Я вже бачив зразки цих чудових гранул. Вони — перші в Україні. Але для чого сухий жом, не відразу второпав. Пояснили: його можна везти не лише в області, де немає цукроваріння, а й експортувати за моря-океани.

Так ось це ж валюта України! Але не скрізь це розуміють. І чим далі від землі, на якій працюють наші люди зростають чудові солодкі корені, тим менше цього розуміють.

«Дурні та горді ми люди», — з боєм писав Шевченко в пустельному КосАралі. Але звучить це актуально і сьогодні. Плачемо на весь світ: немає власних енергоносіїв, золотих копалень, немає валют! Але хіба ж усе це було, приміром, у Південній Кореї, сусідній Туреччині чи в суверенізаційній Фінляндії, які увійшли за рівнем економіки і життя людей в першу десятку країн світу? І хіба у них є те, чим Бог наділяв Україну?

Іван ВАЛЬКО, професор, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Вінницька область.

МИ ЗА ПРЕЗИДЕНТА

И ЗА ТЕ, ЩОБ ВІН УЗЯВ НА СЕБЕ ВСЮ ПОВНОТУ ВЛАДИ

(Початок на 1-й стор.).

Людей, які запевняли, що вони очолюють увесь страйковий рух, сьогодні обласили ті, кого шахтарі змусили 1989 року каятися в гріхах. Тепер вони змикаються з ними, захопили владу в Донбасі, перекинули міст на Київ і оточили щільним кільцем уряд, де ведуть разом з промуніцистичними силами атаку на незалежність України.

Або інакше. Ось прибув нещодавно з Росії відомий Микола Азаров, який очолює так звану партію «червоних директорів», котра орієнтована на розвиток національної економіки, а допомагає перемогти великодержавним амбіціям певних сил сусідньої країни. Ці директори, перебуваючи на державній службі в Україні, не сприймають її саму. А їх не погано оплачують з наших кривих податкових копійок. Користуючись беззавданістю, вони будують собі палаци. Підписали в місті Харківську на палац генерального директора виробничого об'єднання «Жовтеньвулля» Віктора Хомуляка. Це він, як і Звягельський, сидів на зонах з шахтарями на страйках, стерів, щоб ніхто не втік завчасно. Чому ніхто не запинався у цього князя, чого це поряд з його ударним будівництвом стоїть чотири роки зачинений дитячий садок? Наші промисловські патріоти, які тягнуть народ до старого колонального ярма, не хочуть знати, що Донбас бувала молоді Полтави й Криму. Віннічій у Тернополі, Київщині та Львівщині, і ці уся з Україною нерозривні, він — споконвіку земля України.

Так, ми за здорові економіки за якими з Росією, але давайте, в «Ізвестіях» було недавно написано: «...с України привозять в Москву картоплі і продають його по 200 рублів за килограмм, що в два рази дешевше, чем продають местные хозяйства». Арифметика проста: ціна в перерахунок на купони становить три тисячі карбованців за кілограм. І це рай, куди нас намагалися затягти?

Наша шахта співробітничала з колгоспом у райцентрі Куйбишево Ростовської області. Це колишня Голодаєва, батьківщина маршала Греч-

ня. У нас помідори коштували 1000 карбованців за кілограм, у них — 1000 рублів. Тобто, у 8—15 разів дорожче. І це також рай! Ми, як і належить партнерам, переказали гроші за їхні товари, проте досі ні продукції від них одержати, ні хоча б гроші повернути ми не можемо. Це що, партнерство?

Весною цього року ми зверталися по допомогу до Донецької обласної Ради. Але ми на своїй акціонерній шахті працюємо чесно, без державних дотаций. Ми прохали, щоб Рада підтримала нас як борців за нову економіку, але там відмовили. Що ж це за Рада? Ради, що не хочуть добра людям?

Нас обманюють, заявляючи, що Україна без російських енергоносіїв загине. Проте є величезні поклади вугілля в Донбасі, є бурі вугілля в Кіровоградщині, що його можна переробляти на моторне паливо, газ і кокс. На межі Черкащини й Кіровоградщини на глибині 300 метрів лежать 3 мільярди горючих сланців. На жаль, Україна досі не приступила до їх перероблення, як не розпочала видобуток золота в Кіровоградській та Дніпропетровській областях, фосфатів у Львівській, поліметалевих руд на Харківщині, зв'язного воюю на берегах Азовського й Чорного морів. Де наша національна гордість, громадянський обов'язок? Чому потенційно найбагатша в Європі країна найбільш бідна?

Ми закликаємо шахтарів, усіх чесних людей України. Брати, схематися, зупиніть, припиніть загрожувати страйками за визначено не-другі України!

Ми закликаємо Президента — гаранта конституційності і демократії, в ім'я блага всіх чесних людей, в ім'я багатотрудної України, її майбутнього, попри крики наших недругів, зараз, на порозі важкої зими, негайно взяти згідно з Конституцією, до своїх рук усю повноту влади й вести державу твердим курсом і відстоювати життя економічних реформ.

Звернення прийняте одностайно на зборах шахтарів 16 вересня 1983 року і підписане за дорученням колективу акціонерної шахти страйковим підприємства «Кам'янка-Шахтарська».

Підприємства групи щорічно інвестують у наукові дослідження й розробки близько 10 відсотків всього обороту, що значно мікро сприяє якості продукції й завоюванню нових ринків збуту.

У рамках групи фірма «Carl Zeiss Jena GmbH» несе відповідальність за збут продукції в Україні, цілому СНАД, Бельгії, Польщі, Чехії і Словаччині.

На прес-конференції, присвяченій відкриттю бюро, керуючий німецької фірми Михайло Хіллер зазначив, що що подію слід розглядати як необхідний і об'єднаний етап діалогу за з'ясування, спрямований на розвиток й успішне співробітництво фірми «Zeiss» і підприємств та установ України. А що стосовно співробітництва з Республіканським планетарієм, то це до відкриття бюро було підписано договір про обладнання його новітніми планетарними приладами. Цей факт красномовно свідчить, що «Zeiss» прийшов до нашої держави з цілком серйозними намірами.

Леонід БРОВЧЕНКО.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

НЕ У БРОВ,
А...
ДОВКОЛА
ОКА

Працює у цілому світі, а віднині і в Україні, німецька фірма «ZEISS»

У Києві, в приміщенні Республіканського планетарію, відкриває власне бюро фірма «Carl Zeiss Jena GmbH», створена по возз'ядданні Німеччини на основі комбінату ВЕВ (колишня НДР). Основа діяльності групи «Zeiss» — виробництво й продаж високоякісної

окулярної оптики, точної механіки й електроніки, впровадження цих досягнень у повсякденне життя, зокрема у фармацію, медицину, літак, металургію, будівництво, народну освіту. Завдання бюро — наведення контактів з українськими партнерами, проведення

консультацій технічного й прикладного характеру, виявлення можливостей фінансування тих або інших проектів, розширення національної мережі збуту. Сьогодні в Україні вже працюють дев'ять таких фірм, котрі представляють інтереси «Zeiss». Реалізовано перші поставки мікроскопів й медтехніки, укладені довгострокові контракти. Фірма взяла участь у виставках «Довкола ока» у листопаді 1992 року, «Хімія» у квітні й «Інмедтех» у травні 1993 року, широко подавши в такий спосіб свій виробничий профіль. У листопаді цього року фірма візьме участь у дніпропетровській виставці «Metal-93».

Що ж до самої групи «Zeiss», до котрої входить «Carl Zeiss Jena GmbH», то вона має понад сто представництв у вісімдесятих країнах світу. Її оборот за минулий рік склав 24 мільярда німецьких марок, що висуває групу до десятків найбільших компаній Німеччини. Головним підприємством групи є фірма «Carl Zeiss Jena GmbH». До возз'яддання країни відома в колишньому Радянському Союзі як «Opton Fein-technik GmbH».

УКРАИНСКАЯ БИРЖА

НЕДВИЖИМОСТИ

«КРИСТИНА»

ДЕНЬГИ ДЕЛАЮТ ДЕНЬГИ ГОСПОДА!

Департамент кредитных ресурсов УБН «Кристина» сделает из Ваших денег **БОЛЬШИЕ ДЕНЬГИ!** Ежемесячно мы продаем кредитные ресурсы своих клиентов на сумму, превышающую **10 000 000 000 (миллиардов!) крб.,** а в ближайшее время намерены удвоить ее

Господа кредиторы!

Имеем честь доложить Вам: сегодня средняя ставка за кредит превысила **350 — 400 % годовых!**

И это не предел! Мы, как и прежде, гарантируем кредиторам поручительство самых надежных банков Украины и нашу заботу об их деньгах, как о своих собственных.

Покупателям кредитов гарантируем юридическую безупречность, конфиденциальность и надежность всех финансовых операций.

**ДЕЛАЙТЕ
ВАШИ
ЗАЯВКИ,
ГОСПОДА!**

**ДЛЯ ВАС МЫ РАБОТАЕМ
БЕЗ ВЫХОДНЫХ
УДАЧИ ВАМ, ГОСПОДА,
И ПРОЦВЕТАНИЯ!**

✉ 252030, г. Киев,
ул. Владимирская, 57

☎ 224-55-81, 224-82-36,
224-14-98, 244-21-59

Факс (044) 244-18-80

